

**Поняття, ознаки,
принципи, функції
бюджету, його вплив за
соціально-економічні
процеси.**

**Бюджетний механізм та
бюджетна політика.**

План:

1. Поняття та ознаки бюджету.
2. Принципи бюджету.
3. Функції бюджету.
4. Вплив бюджету на соціально-економічні процеси.
5. Бюджетний механізм.
6. Бюджетна політика.

1. Поняття та ознаки бюджету

Бюджет

Бюджетний кодекс (ст.2)

план формування та використання фінансових ресурсів *для* забезпечення завдань і функцій, *які здійснюються* відповідно органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування *протягом* бюджетного періоду.

Опря А.Т., Верига Ю.А., Капаєва Л.М., Лях М.С.

це розпис грошових доходів і витрат держави, підприємства, установи, сім'ї, окремої особи на визначений період.

Роль В.Ф.

це сукупність суспільних відносин при формуванні, розподілі і використанні централізованого фонду грошових коштів на рівні держави та органів місцевого самоврядування, необхідних державі й місцевому самоврядуванню для виконання їх завдань і функцій.

- Термін "бюджет" походить від давньофранцузького "bougette" - шкіряний мішок, сумка.
- З норманським завоюванням цей термін проник до Англії, де поступово перетворився на "budget" та став одним з термінів, що використовувався парламентом у процесі формування державної скарбниці та витрачання коштів з неї. Бюджетом іменувався портфель, у якому містилися папери або рахунки фінансової звітності.
- Лише з кінця XVIII ст. бюджетом став називатися і той документ, який містив розподіл доходів і видатків та затверджувався представницьким органом.

Бюджет

Як економічна категорія

• це система економічних (грошових) відносин з приводу формування, розподілу й використання особливого централізованого фонду грошових коштів держави чи місцевого самоврядування - державного чи місцевих бюджетів; ці економічні відносини виникають у результаті розподілу валового внутрішнього продукту країни.

Як бухгалтерська категорія

• це зведена таблиця зібраних доходів і витрат (за класифікацією доходів та витрат);

За матеріальним змістом

• є централізованим фондом грошових коштів держави або місцевого самоврядування; обсяг бюджету - це річна сума коштів, що проходять через цей фонд.

За формою прояву

• являє собою основний фінансовий план формування, розподілу й використання фонду грошових коштів держави або місцевого самоврядування;
• це є передбачене обчислення очікуваних доходів і видатків.

Як юридична категорія

• це нормативно-правовий акт (у формі закону чи рішення місцевої ради), прийнятий відповідними представницькими органами, яким затверджується основний фінансовий план формування, розподілу й використання коштів держави або місцевого самоврядування.

Стан бюджету як фінансового плану характеризується трьома показниками:

• рівновага доходів і витратів;

• бюджетний надлишок (профіцит)
— перевищення доходів над нормативними витратками;

• бюджетний дефіцит
— перевищення витратів над постійними доходами (податкові та неподаткові надходження).

• За наявності бюджетного дефіциту встановлюються джерела його покриття (державна позика, емісія грошей).

Ознаки бюджету як економічної категорії

1. історичність

бюджет як категорія склався історично, мав свої специфічні риси зародження в різних країнах, вони проявляються і в сучасних умовах;

2. плановість

основною функцією бюджету є його плановий характер;

3. юридичний характер

бюджет має силу нормативного акта;

4. термін дії

бюджет складається і функціонує протягом певного терміну.

Значення бюджету:

Економічне значення	полягає в можливості держави в особі органів управління, шляхом мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу впливати на хід економічних та соціальних процесів у державі.
Політичне значення	полягає в тому, що його затверджує законодавчий орган, до складу якого входять обрані народом представники – народні депутати; таким чином реалізується воля народу.
Суспільне значення	полягає в тому, що за допомогою бюджету вирішується питання соціального характеру – через бюджет фінансуються наука, культура, спорт, охорона здоров'я, освіта, забезпечення і утримання пенсіонерів і інвалідів, тощо.

2. Принципи бюджету

Принцип бюджетної системи
(лат. *principium* - основа, початок)

це керівна ідея побудови і діяльності у галузі бюджету, що віддзеркалюється у законодавстві держави.

Принципи бюджету

Бюджетний кодекс (ст.7)

1. Принцип єдності бюджетної системи України

єдність бюджетної системи України забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною класифікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності;

Особливості.

Аспекти принципу:

- прийняття Бюджетного кодексу України - єдиного кодифікованого акта, який детально регулює бюджетні відносини;
- встановлення єдиних форм бюджетної документації і звітності, затверджених законодавством України, які одночасно є обов'язковими для використання всіма учасниками бюджетного процесу;
- встановлення єдиних вимог щодо відповідальності та заходів впливу за вчинені порушення бюджетного законодавства;
- існування єдиної бюджетної класифікації, обов'язкової для застосування всіма учасниками бюджетного процесу.

2. Принцип збалансованості

повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період;

Особливості: Дотримання принципу збалансованості бюджету закладає основи мінімізації бюджетного дефіциту (профіциту).

Відповідно до статті 14 Бюджетного кодексу України, забороняється приймати дефіцитний бюджет без визначення джерел фінансування його дефіциту, а уповноважені органи при складанні, затвердженні і виконанні бюджету мають виходити із необхідності мінімізації розміру дефіциту бюджету .

<h3>3. Принцип самостійності</h3>	<p>Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними. Держава коштами державного бюджету не несе відповідальності за бюджетні зобов'язання органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. Органи влади Автономної Республіки Крим та органи місцевого самоврядування коштами відповідних місцевих бюджетів не несуть відповідальності за бюджетні зобов'язання одне одного, а також за бюджетні зобов'язання держави. Самостійність бюджетів забезпечується закріпленням за ними відповідних джерел доходів бюджету, правом відповідних органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування визначати напрями використання бюджетних коштів відповідно до законодавства України, правом Верховної Ради Автономної Республіки Крим та відповідних місцевих рад самостійно і незалежно одне від одного розглядати та затверджувати відповідні місцеві бюджети;</p>
	<p>Особливості. Принцип самостійності фактично захищає бюджети від неправомірного чи необґрунтованого перерозподілу або вилучення бюджетних коштів, від втручання у бюджетний процес на будь-якій його стадії.</p> <p>Самостійність місцевих бюджетів повинна реалізовуватися як правами органів влади та місцевого самоврядування на самостійний розгляд і затвердження власних бюджетів, так і шляхом закріплення за відповідними бюджетами такого розміру доходів, що дав би змогу здійснювати фінансування мінімально необхідних видатків.</p>
<h3>4. Принцип повноти</h3>	<p>до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;</p>
<h3>5. Принцип обґрунтованості</h3>	<p>бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил;</p>
	<p>Особливості: Достовірність показників прогнозу соціального й економічного розвитку відповідної території та реалістичності розрахунків доходів і видатків бюджету. На рівні держави це означає, що для складання обґрунтованого бюджету необхідні реалістичні прогнози макропоказників: валового внутрішнього продукту (ВВП), динаміки індексів споживчих цін та цін виробників, офіційного обмінного курсу гривні, доходів, заробітних плат, рівня зайнятості і безробіття, чисельності різних категорій населення тощо.</p>

<p>6. Принцип ефективності та результативності</p>	<p>при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою, Автономною Республікою Крим, місцевим самоврядуванням (далі - гарантовані послуги), при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;</p> <p>Особливості. На стадії складання чи виконання бюджету учасники бюджетного процесу, відповідальні за складання і виконання бюджетів, мають виходити <u>із двох цілей</u>: перша — досягнення запланованої мети, друга — досягнення максимального результату. При досягненні запланованої мети учасники бюджетного процесу повинні прагнути до економії бюджетних коштів, а при досягненні максимального результату (порівняно із запланованим) — мають право використати всі передбачені в бюджеті кошти для фінансування відповідних заходів. <u>Контроль за дотриманням принципу ефективності здійснюється шляхом проведення аудиту та оцінки ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства.</u> <u>Існують такі групи результативних показників</u>: показники витрат, показники продукту, показники ефективності, показники якості (результату).</p>
<p>7. Принцип субсидіарності</p>	<p>розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача;</p> <p>Особливості: Відповідно до положень <u>Європейської хартії місцевого самоврядування</u>, дотримання принципу субсидіарності передбачає, що при максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до безпосереднього споживача підвищується їх ефективність. <u>Практичне застосування принципу субсидіарності означає, що всі види суспільних благ та послуг мають бути проаналізовані з точки зору доцільності передачі повноважень у їх наданні між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між самими місцевими бюджетами.</u></p>
<p>8. Принцип цільового використання бюджетних коштів</p>	<p>бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями;</p> <p>Особливості: Цільове використання бюджетних коштів передбачає їх <u>витрачання на цілі, що відповідають</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет); • напрямам використання бюджетних коштів, визначених у паспорті бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі) або в порядку використання бюджетних коштів; • бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів).

9. Принцип справедливості і неупередженості

бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами;

Особливості: Цей принцип закріплено в Конституції України.

Дотримання даного принципу означає, що у державі забезпечено рівний доступ усіх громадян до бюджетних послуг та соціальних гарантій.

10. Принцип публічності та прозорості

інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів.

Особливості: Дотримання цього принципу передбачає:

- обов'язкове інформування громадськості у відкритому друці затверджених бюджетів і звітів про їх виконання, повноту представлення інформації про хід виконання бюджетів,
- а також доступність інших відомостей за рішенням законодавчих органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- обов'язкову відкритість для суспільства і засобів масової інформації процедур розгляду і прийняття рішення щодо проектів бюджетів, у тому числі з питань, які викликають певну розбіжність, неузгодженість у законодавчому органі державної влади або між законодавчою та виконавчою органами державної влади.

3. Функції бюджету

Функції бюджету

Основні

Додаткові

Розподільнича

Контрольна

Забезпечення існування держави

Економічна безпека держави

Дозволяє сконцентрувати грошові кошти у розподілі держави і використати їх на задоволення загальнодержавних потреб.

Притаманний багаторівневий, багатовидовий, міжгалузевий, міжтериторіальний розподіл коштів.

Об'єкт бюджетного перерозподілу – національний дохід, ВВП.

Полягає в тому, що суспільство в особі специфічних державних або недержавних структур контролює і вирівнює бюджетний розподіл.

Об'єкт – рух бюджетних ресурсів, які відображаються у відповідних показниках бюджетних надходжень і витратних призначеннях.

Дозволяє створювати матеріально – фінансову базу існування держави.

Забезпечення економічного зростання; ефективного задоволення економічних потреб; контроль держави за рухом і використанням національних ресурсів; захист економічних інтересів країни на національному і міжнародному рівнях.

4. Вплив бюджету на соціально-економічні процеси.

Взаємозв'язок державного бюджету з планом економічного і соціального розвитку

окремі показники плану соціально-економічного розвитку базуються на показниках бюджету (показники інвестицій, дотацій)

окремі показники бюджету розраховуються на основі показників плану соціально-економічного розвитку

бюджет і план соціально-економічного розвитку складається, розглядається і затверджується одночасно

- Від виконання плану соціально-економічного розвитку залежить виконання бюджету.
- Від виконання бюджету залежить рівень виконання плану соціально-економічного розвитку.

Бюджет і план соціально-економічного розвитку – це самостійні плани, однак бюджетне планування є частиною соціально-економічного планування в Україні.

Бюджет в соціально-економічному розвитку України відіграє особливу роль оскільки з його допомогою здійснюється:

оподаткування та
мобілізації коштів;

фінансування і
використання
бюджетних коштів;

бюджетне
регулювання.

- Виділяються значні кошти на розвиток всіх галузей матеріальної і нематеріальної сфер економіки, на операційні видатки, на розвиток науково-технічного прогресу.
- Значну частину коштів держава вкладає в соціально-культурну сферу, на невиробничі капіталовкладення, на оплату праці працівників бюджетних установ, на харчування і медикаменти в установах охорони здоров'я, на стипендії, пенсії, допомоги.
- За рахунок коштів бюджету повністю утримуються органи влади, оборона, зовнішні економічні відносини.

Призначення бюджету в державі виявляється через систему економічних відносин:

1. Між державою і підприємницькими структурами в процесі мобілізації доходів, накопичень і фінансування з бюджету.

2. Між державою і населенням в процесі розподілу і перерозподілу ВВП.

3. Між ланками бюджетної системи при бюджетному регулюванні.

Специфіка бюджетних відносин:

1. Пов'язана з отриманням і використанням централізованого фонду грошових коштів, які використовуються для забезпечення загальнодержавних потреб.

2. Виникають в розподільчому процесі, учасники якого є держава в особі відповідних органів держави.

Головна частина бюджетних відносин виникає в процесі розподілу і перерозподілу вартості національного доходу.

Бюджет значною мірою впливає на рівень ефективності суспільного відтворення, тому його результативність двояка:

прямо	опосередковано
шляхом нееквівалентного перерозподілу засобів поза зв'язком із законом вартості	через різні форми вартісних відносин, впливаючи на економічні інтереси суб'єктів суспільства

Вплив бюджету на соціально-економічні відносини:

- За допомогою бюджету створюється такий режим функціонування суб'єктів суспільства, який економічно спонукає до підвищення ефективності їх діяльності.
- Бюджет відіграє важливу роль у забезпеченні перерозподілу доходів із метою підтримання сприятливого соціального клімату в державі, соціального захисту населення, соціального забезпечення найуразливіших його верств, зменшення майнового розшарування громадян, тобто він є важливим інструментом перерозподілу валового внутрішнього продукту для забезпечення соціальної справедливості.
- Підвищенню ролі бюджету в соціальних процесах сприяє, зокрема, формування нового бюджетного механізму фінансування й регулювання розвитку освіти, охорони здоров'я, духовного й фізичного розвитку, завдяки чому збільшено бюджетне фінансування соціальних видатків.
- Роль бюджету у регулюванні соціальних процесів у державі в остаточному підсумку зводиться до того, як і кому слугуватимуть результати фінансової стабілізації – реальному поглибленню майнової диференціації населення чи більшою мірою формування рівномірного розподілу доходів, становленню середнього класу, який є запорукою стабільності у державі загалом.
- Соціальне значення бюджету полягає у тому, що через бюджет фінансуються різні соціальні сфери — наука, освіта, культура, спорт, охорона здоров'я, різні соціальні забезпечення тощо.
- За допомогою податків, штрафних санкцій, відсоткових ставок держава здійснює бюджетний контроль за господарською діяльністю підприємств та організацій і має вагомий вплив на ці суб'єкти економічних відносин.

Вплив бюджету на соціально-економічні процеси

Прямі методи

До них можна віднести законодавчі та інші нормативні акти, які безпосередньо регулюють «правила гри» всіх учасників економічних відносин — держави, суб'єктів господарювання, населення.

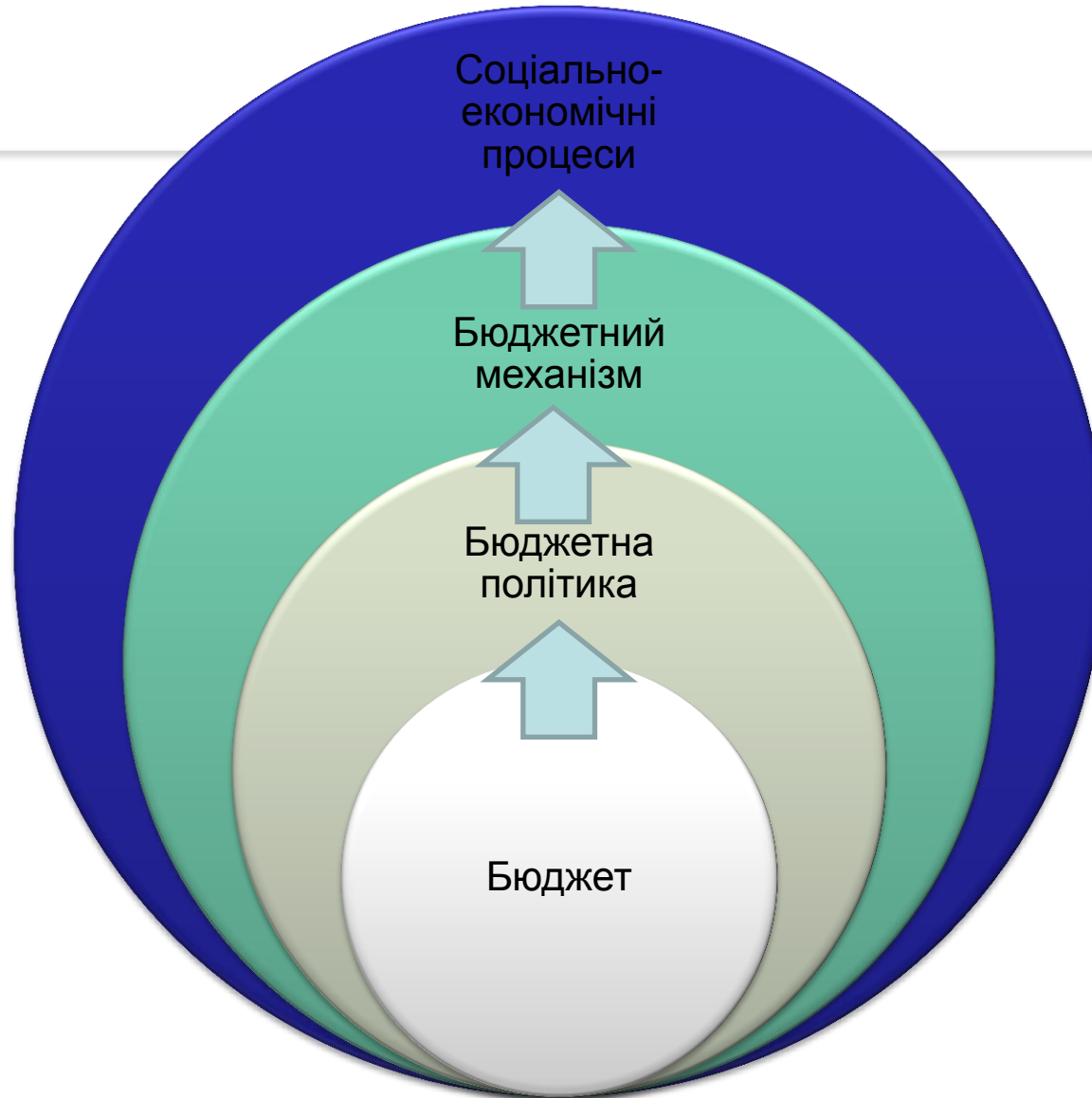
Саме цими методами визначаються ставки податків, інших зборів, механізм їх стягнення, відповідальність за порушення "правил гри". Такі акти є основою здійснення господарської діяльності.

Непрямі методи

До них належать дії державних органів щодо перерозподілу бюджетних ресурсів, визначення складових бюджетних ресурсів, основні напрями їх використання.

Бюджет може на основі виробленої бюджетної політики, використовуючи бюджетний механізм, впливати на соціально-економічні процеси.

5. Бюджетний механізм.

Бюджетний механізм

це сукупність форм і методів, за допомогою яких держава забезпечує здійснення широкої системи розподільних і перерозподільних процесів і використання централізованого фонду грошових коштів держави;

є складовою частиною фінансового механізму, тому всі ознаки, що властиві фінансовому механізму, будуть проявлятися і у функціонуванні бюджетного механізму;

включає широке коло важелів, за допомогою яких здійснюються розподільні і перерозподільні процеси;

є втіленням бюджетної політики. Через бюджетний механізм держава має можливість активно впливати на розвиток економіки, соціальної сфери і матеріальний рівень своїх громадян.

Бюджетний механізм в цілому можна поділити на три підсистеми:

До вхідної відноситься	До обслуговуючої –	До заключної –
розробка законодавчих та інших нормативних документів бюджетного планування, нормування, регулювання.	форми і методи мобілізації грошових коштів у розпорядження держави (податковий механізм), форми і методи бюджетного фінансування, внутрішньо бюджетний розподіл, перерозподіл фінансових ресурсів, економічне стимулювання, економічне санкціонування.	бюджетний контроль, звітність, відповідальність.

Характеристика бюджетного механізму

Складові бюджетного механізму	Сутність
Бюджетне планування і регулювання	Визначаються фінансові можливості держави щодо фінансового забезпечення розвитку її економіки і соціальної сфери.
Фінансові показники	<i>Узагальнювальні:</i> доходи і видатки, державний борг, рівень інфляції. <i>Індивідуальні:</i> рівень витрат бюджету на одного жителя, розмір податків, що сплачуються одним працюючим.
Нормативи	Характеризують певний рівень забезпечення видатків, різних видів витрат фінансових ресурсів.
Ліміти	Певні обмеження на витрати в інтересах держави, підприємця або громадянина.
Резерви	Покликані нейтралізувати дію непередбачуваних факторів, що можуть виникнути в майбутньому.
Система управління бюджетними коштами	Держава в особі її виконавчих і законодавчих органів влади встановлює методи розподілу національного доходу, форми грошових заощаджень, регулює види платежів, визначає принципи і напрями використання бюджетних коштів.

Підсистеми бюджетного механізму

Забезпечуючі підсистеми

Розробка законодавчого інформативного забезпечення функціонування бюджетної системи

Бюджетне прогнозування

Бюджетне програмування

Бюджетне регулювання

Бюджетне нормування

Оперативні підсистеми

Оподаткування

Неподатковий механізм мобілізації доходів

Кошторисне фінансування

Бюджетне інвестування

Бюджетне дотування

Бюджетне кредитування

Бюджетне резервування

Ретроспективні підсистеми

Бюджетна звітність

Бюджетний контроль

Бюджетна відповідальність

Бюджетний механізм включає в себе:

- о бюджетну систему країни;
- о адміністративні органи;
- о правові підстави у вигляді законів і постанов вищих органів управління країни;
- о систему документації та звітності та інші реквізити, необхідні для конкретної діяльності по виконанню дохідної та видаткової частин бюджету.

Залежно від економічного змісту різних груп бюджетних відносин в структурі бюджетного механізму виділяють:

- о механізм мобілізації грошових коштів у бюджетну систему країни;
- о механізм витрачання бюджетних коштів;
- о механізм міжбюджетного розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів.

Залежно від особливостей управління бюджетними відносинами в бюджетному механізмі виділяють наступні блоки:

- о бюджетне планування;
- о бюджетне прогнозування;
- о бюджетний контроль і т.д.

6. Бюджетна політика.

Бюджетна політика

- сукупність форм, методів і напрямів впливу державних органів влади та місцевого самоврядування на бюджетні відносини для ефективного функціонування та подальшого розвитку бюджетної системи
- є важливим інструментом впливу суб'єкта розподільчих відносин (органів державної влади та місцевого самоврядування) на об'єкт розподілу (валовий внутрішній продукт) для досягнення конкретних цілей стабілізації та розвитку економіки держави
- це сукупність заходів держави щодо організації та використання фінансів для забезпечення економічного і соціального розвитку

Основна мета бюджетної політики

оптимальний розподіл ВВП між галузями економіки, соціальними групами населення, територіями.

Бюджетна політика як складова фінансової політики держави проявляється у:

- системі форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу між окремими регіонами і галузями економіки;
- складі та структурі доходів і видатків держави та адміністративно-територіальних одиниць;
- механізмі збалансованості бюджетів усіх рівнів;
- встановленні оптимального рівня централізації бюджетних коштів;
- управлінні внутрішнім і зовнішнім державним боргом, стабілізації його оптимального співвідношення до ВВП;
- забезпеченні допустимого рівня дефіциту бюджету (у співвідношенні до ВВП) та визначенні шляхів його покриття;
- досягненні макроекономічної збалансованості;
- сприянні розвитку виробництва, підтриманні підприємницької активності та підвищенні рівня зайнятості населення тощо.

Бюджетна політика

як механізм макроекономічного регулювання включає

Бюджетна стратегія

- довгостроковий курс бюджетної політики, розрахований на перспективу, що передбачає вирішення глобальних завдань, визначених економічною стратегією.

Прикладом стратегічних завдань і, відповідно, їх фінансового забезпечення є:

- забезпечення макроекономічної збалансованості,
- подолання спаду виробництва та інфляційних процесів в економіці тощо.

Бюджетна тактика

- спрямована на розв'язання завдань конкретного етапу розвитку держави, оперативного маніпулювання бюджетними ресурсами і зміни способів організації бюджетних відносин;
- є швидкодіючим механізмом бюджетної політики в країні, гнучким методом пошуку короткострокової рівноваги, стабілізації та пристосування до умов, які постійно змінюються.

Завдання фінансової тактики полягає у виборі оптимальних рішень у даній ситуації, наприклад, бюджетне регулювання фінансових ресурсів держави.

На бюджетну політику впливають

Зовнішні фактори

- залежність держави від економічних взаємовідносин з іншими державами щодо поставок сировини, матеріалів, обміну технологіями;
- експортних можливостей самої держави;
- її інтеграції до світового економічного співтовариства.

Внутрішні фактори

- форму власності на засоби виробництва,
- структуру та стан розвитку економіки,
- соціальний склад та рівень добробуту населення,
- організацію грошового обігу,
- стабільність національної грошової одиниці тощо.

Бюджетна політика має за мету досягнення певних господарських результатів:

- економічного зростання,
- цінової стабільності,
- повної зайнятості,
- сприяння розвитку підприємницької діяльності,
- підтримки малозабезпечених верств населення,
- забезпечення однакових умов для розвитку територій та ін.

У ході и здійснення бюджетної політики визначають:

- перелік та межі податкових надходжень;
- пільги з оподаткування галузей, підприємств і певних груп населення;
- форми та обсяги неподаткових доходів;
- межі проведення операцій державних органів управління з капіталом;
- джерела формування доходів бюджетних цільових фондів;
- напрями і обсяги офіційних трансфертів;
- граничні величини державних внутрішніх та зовнішніх запозичень;
- умови надання, обсяги та механізми стягнення державних гарантій за кредити;
- умови проведення управління державним боргом;
- порядок реструктуризації та списання заборгованості (недоїмки) до бюджетів;
- джерела формування коштів установ і організацій, які утримують за рахунок державного бюджету.

На кожному етапі розвитку країни бюджетна політика вирішує певні задачі, з-поміж яких:

- 1) формування достатнього рівня доходів для всіх елементів бюджетної системи. У процесі вирішення цього завдання застосовують такі інструменти: перелік і ставки податків і зборів, пільги з оподаткування, трансферти та ін.;
- 2) раціоналізація обсягів і структури видатків бюджету. Для цього використовують: розмежування загальних і капітальних видатків, визначення обсягів державних інвестицій і державного кредиту, досягнення раціональних розмірів державних гарантій за кредити та ін.;
- 3) оптимізація кредиторської та дебіторської заборгованості бюджетів. Інструментами досягнення таких задач є скорочення бартерних операцій, використання вексельних розрахунків, поліпшення роботи виконавчих органів зі збору доходів і виконання видатків, списання і реструктуризація заборгованості та ін.;
- 4) досягнення бюджетної збалансованості. Інструментами, за допомогою яких реалізуються такі задачі, є державні позики, створення резервів, одержання кредитів та ін.;
- 5) збалансованість бюджетів всіх рівнів. Вирішення таких задач здійснюється з використанням таких інструментів, як бюджетне регулювання, проведення взаємозаліків між різними структурними елементами бюджетної системи та ін.

До основних засад проведення бюджетної політики в Україні належать:

- збільшення обсягу грошових надходжень до доходів бюджету;
- скорочення взаємозаліків та інших негрошових витрат;
- оптимізація видатків державного бюджету;
- обмеження зростання державного боргу;
- скорочення дефіциту державного бюджету;
- зміцнення місцевих бюджетів та ін.

Організація та ефективність проведення бюджетної політики впливають на

- інфляційні процеси,
- валютний курс,
- обсяги і напрями використання кредитних ресурсів,
- залучення іноземних капіталів,
- державний борг,
- розвиток окремих галузей економіки,
- фінансування підприємницької діяльності та ін.

Типи бюджетної політики

Дискреційна

(франц. - той, що діє за власним розсудом) - політика, що викликана свідомими рішеннями уряду в області державних видатків та податків з метою впливу на реальний обсяг національного доходу, зайнятість та інфляцію.

Основні засоби дискреційної фінансової політики держави:

- державні інвестиції;
- соціальні трансферти;
- зміни у податковому регулюванні;
- фінансування державних програм, громадських робіт тощо.

Дискреційна політика буває двох видів:

. експансивна (стимувальна)

- фіскальна політика, що охоплює збільшення державних видатків та скорочення податків з метою розширення сукупного попиту в економіці в період циклічного спаду;

. рестрикційна (обмежувальна)

- фіскальна політика, що стабілізує економіку в умовах інфляційного надлишкового попиту, який виникає внаслідок циклічного підйому.

Недискреційна (автоматична)

- політика вбудованих регуляторів (стабілізаторів):
- податки,
- соціальні виплати,
- ефект надійності компаній,
- інертність схильності до споживання тощо.

Дякую за увагу!